Socialstyrelsen

Heva – Frågeformulär

Ifyllbar

Bedömningsstöd för utredningar av barn utsatta för hedersrelaterat våld

Används tillsammans med Heva – Manual

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. På begäran kan vi ta fram publikationen i ett alternativt format för personer med funktionsnedsättning. Skicka frågor om alternativa format till alternativaformat@socialstyrelsen.se.

Publicerad: www.socialstyrelsen.se, januari 2025,

Innehåll

Upptäckt av utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck 7

Inför samtalet 7

Frågor för att upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck 8

Barnets nuvarande situation: Mående och utsatthet för begränsningar och våld 12

Inför kartläggningen av barnets utsatthet som helhet.....12

1.Barnets mående 13

2.Begränsningar, barnets agerande och påföljder.....17

3.Nätverket och familjens bakgrund 29

4.Kränkningar och hot 34

5.Fysiskt våld och frågor om den eller de som utövar våld 38

Bedöma risk för (fortsatt) utsatthet av hedersrelaterat våld och förtryck..... 44

Barnets mående 44

Begränsningar, barnets agerande och påföljder.....44

Nätverk och familjens bakgrund 45

Kränkningar och hot 45

Fysiskt våld och våldsutövarna.....45

Sammanfattning av Bedömningen: Tre möjliga scenarier 46

Upptäckt av utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck

Barnets nuvarande situation: Mående och utsatthet för begränsningar och våld

Bedöma risk för (fortsatt) utsatthet av hedersrelaterat våld och förtryck

Upptäckt av utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck

Heva – frågeformuläret ska användas tillsammans med Heva – manualen. I manualen hittar du anvisningar om hur du ska göra i samband med samtalet generellt, hur du ska ställa frågorna och hur du ska sammanställa och tolka svaren. Den del som särskilt rör frågeformuläret är *Del 2: Anvisningar till Heva – frågeformuläret*.

OBS!
Innan du börjar med frågorna, läs hela inledningen och delen *Upptäckt* i Heva – manualen.

Om det under samtalets gång framkommer att barnet är eller riskerar att bli utsatt för våld är det viktigt att snarast vidta nödvändiga åtgärder.

Inför samtalet

Frågorna som rör upptäckt kan ställas tidigt i en utredning för att bedöma huruvida barnet kan vara är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck.[1] Frågorna syftar till att få ett första intryck av barnets situation, inte att ge en heltäckande bild.

Om du redan vet att barnet är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck, hoppa över delen om upptäckt och gå direkt till nästa del, som handlar om att kartlägga på vilket sätt barnet är utsatt för hedersrelaterat våld och om att bedöma risk för (fortsatt) utsatthet. Om det är ditt första samtal med barnet kan det vara bra att inleda enligt förslaget nedan och därefter börja med frågorna i riskbedömningsdelen.

Det kan hjälpa och lugna barnet om du börjar med mer generella frågor innan du kommer in på det som det kan vara svårt för barnet att prata om. Förklara också varför ni träffas och talar med varandra, vad ni kommer att prata om och varför du kommer att ställa vissa frågor. Om det redan är klarlagt att barnet är våldsutsatt kan du lugna barnet genom att säga att det inte är ovanligt att det kan vara så här för barn och att det också händer andra barn.

[1] Senare i texten används oftast ”hedersrelaterat våld”, vilket alltså även omfattar ”förtryck”.

Frågor för att upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck

Inled exempelvis så här:

Nu kommer jag att fråga dig om vad du får göra och vad du inte får göra. Jag kommer också att fråga om det finns saker som du måste göra. Jag behöver veta det för att förstå om du behöver hjälp och hur vi bäst kan hjälpa dig om det är så.

1. *Finns det något du måste göra som du inte vill? – Till exempel något som du vet att dina jämnåriga kompisar inte måste göra?*
Om ja – Berätta vad du måste göra.
Följdfråga*: Vem är det som säger att du måste göra så?*

2. Om det finns olika måsten som tas upp:
Säger han/hon/de varför du måste göra de här sakerna?

3. Finns det saker som du vill göra men inte får göra? – Till exempel något som du vet att dina jämnåriga kompisar får göra?
Om ja –Berätta vad du inte får göra.
Följdfråga: *Vem är det som säger att du inte får göra de sakerna?*

4. Om det finns olika begränsningar som tas upp:
Säger han/hon/de varför du inte får göra de här sakerna?

Sammanställning av svaren om begränsningar och måsten

Sammanställningen görs i en paus i samtalet eller efter mötet med barnet, i enrum eller tillsammans med en kollega. Prata gärna om sammanställningen med barnet på nästa möte eller efter pausen och fråga om hen känner igen sig i den eller vill klargöra/tillägga något. Läs mer om sammanställningen i manualen.

Bedömning: Tolkning av svaren i relation till hedersnormer

Bedömningen gör du utan att barnet medverkar direkt. En närmare beskrivning av hur barnets svar kan tolkas finns i Heva – manualen.

Barnets nuvarande situation: Mående och utsatthet för begränsningar och våld

Heva – frågeformuläret ska användas tillsammans med Heva – manualen. I manualen hittar du anvisningar om hur du ska göra i samband med samtalet generellt, hur du ska ställa frågorna och hur du ska sammanställa och tolka svaren. Den del som särskilt rör frågeformuläret är *Del 2: Anvisningar till Heva – Frågeformuläret*.

OBS!
Innan du sätter igång med att ställa frågorna om barnets nuvarande situation och om hens utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck behöver du ha läst hela Heva – manualen.

Om det under samtalets gång framkommer uppgifter om att barnet är eller riskerar att bli utsatt för våld är det viktigt att barnets behov av skydd skyndsamt ses över.

Inför kartläggningen av barnets utsatthet som helhet

Rama in frågorna med några inledande meningar. Förklara varför frågorna ställs och att det inte finns några rätta eller felaktiga svar. Säg också att ni kan ta det i lugn takt och ta pauser om det behövs.

Om du har hoppat över upptäcktsdelen för att det redan är klarlagt att barnet är utsatt för just hedersrelaterat våld och förtryck, kan du få förslag på inledande ord i upptäckts-delen, som ligger före frågorna. Du kan alltid ställa egna följdfrågor om det verkar angeläget, till exempel om barnet reagerar särskilt på en fråga.

Var också uppmärksam på om det som tas upp i nedanstående frågor redan har behandlats inom ramen för de tidigare frågorna i upptäcktsdelen – om ni alltså har gått igenom den delen. I så fall behöver du ju inte fråga om det igen, men du kan alltid relatera tillbaka för att få ett fylligare svar, till exempel: *Du berättade tidigare att du inte får ha sådana kläder som du vill ha. – Kan du berätta lite mer om det?*

Inled exempelvis så här:

Jag kommer nu att fråga dig om hur du har det. Du kommer nog att märka att vissa frågor kan stämma väldigt bra in på dig och att andra frågor kanske inte stämmer alls. Jag frågar för att få en bättre bild av hur du har det så att vi ska kunna hjälpa dig – om du behöver hjälp – på bästa sätt.

Det finns inga rätta svar på frågorna och heller inga fel svar – det finns bara dina svar. Om du inte vill svara så behöver du inte det. Och om det blir för mycket så säg bara till, och så tar vi en paus. Vi behöver inte gå igenom alla frågorna på en gång.

1.Barnets mående

Inför samtalet om barnets mående

Barnets mående tas som en utgångspunkt eftersom det är känt att barn som lever i en hederskontext ofta mår väldigt dåligt. Att börja med måendet blir en signal till barnet om att hen är den centrala personen här. Tabellen nedan finns också i formuläret som barnet kan fylla i själv.

Inled exempelvis så här:

Nu kommer vi till första delen av frågorna som handlar om hur du mår, både i kroppen och psykiskt. Hur man mår hänger ju ihop med många saker, till exempel hur man har det hemma, i skolan, med kompisar och så vidare. Det är bra att vi får veta hur du mår så att vi sen kan tänka ut hur vi kan hjälpa dig.

Slutna frågor om barnets mående

Har du den senaste månaden	Nej	Någon gång	En eller flera gånger i veckan	Vet inte
Haft huvudvärk?	☐	☐	☐	☐
Haft ont i kroppen?	☐	☐	☐	☐
Haft ont i magen?	☐	☐	☐	☐
Haft mindre lust att äta eller har ätit mer än vanligt?	☐	☐	☐	☐
Känt dig yr?	☐	☐	☐	☐

Har du den senaste månaden	Nej	Någon gång	En eller flera gånger i veckan	Vet inte
Haft svårt att somna eller sova natten igenom?	☐	☐	☐	☐
Haft mardrömmar?	☐	☐	☐	☐
Haft svårt att koncentrera dig?	☐	☐	☐	☐
Varit trött?	☐	☐	☐	☐
Känt dig nere?	☐	☐	☐	☐
Känt dig skyldig för något du gjort eller känt?	☐	☐	☐	☐
Känt dig väldigt arg utan en tydlig anledning?	☐	☐	☐	☐
Haft ångest eller panikkänslor?	☐	☐	☐	☐
Skadat dig själv?	☐	☐	☐	☐
Tänkt att du inte vill leva längre?	☐	☐	☐	☐
Försökt att ta ditt liv?	☐	☐	☐	☐

Följdfrågor

1.1 Om barnet har svarat jakande på frågan om skuld och skam: *Du sa att du har känt dig skyldig för någonting du har känt eller gjort. – Kan du berätta mer om det?*

1.2 Ställ följdfrågor om måendet om något verkar allvarligt. Till exempel:
Du sa att du har skadat dig själv – Kan du berätta mer om det?

1.3 Följdfrågor för att fånga upp det som inte nämns i frågorna ovan och för att få med barnens upplevelse av situationen*:*
När det gäller hur du mår – Är det något du tänker på som jag inte har frågat om?
Av det som vi har pratat om – Vad tycker du är viktigast eller jobbigast för dig?

Sammanställning om barnets mående

Sammanställningen görs i en paus i samtalet eller efter mötet med barnet, i enrum eller tillsammans med en kollega. Prata gärna om sammanställningen med barnet på nästa möte eller efter pausen och fråga om hen känner igen sig i den eller vill klargöra/tillägga något. Se en närmare beskrivning om sammanställningen i manualen.

2.Begränsningar, barnets agerande och påföljder

Inför samtalet

Nedan följer frågor om begränsningar, barnets agerande och påföljder. Om barnet inte berättar öppet om sin situation efter den initiala frågan finns det exempel på följdfrågor. Det som är viktigt här är att fånga in just de begränsningar som barnet kan ha, hur besvärad barnet är av dem och hur barnet förhåller sig till dessa.

OBS!
Bryter barnet mot reglerna är det viktigt att fånga upp det eftersom regelöverträdelser kan leda till en förhöjd risk för att barnet utsätts för bestraffande våld om det blir känt för omgivningen.
Detta gäller särskilt för flickor som har kontakt med pojkar eller har en partner.

Inled exempelvis så här:

Nu kommer jag att fråga dig om vad du får och inte får göra för din familj eller släkt.

2.1 Får du ha på dig vilka kläder du vill?

Möjliga följdfrågor:

Om inte – Berätta mer om det. Vad är det du inte får ha på dig eller måste ha på dig?

Vem är det som bestämmer det? Säger han/hon/de varför det är så?

Hur känns det för dig? Vad tycker du om det?

Gör du som han/hon/de säger?
Om barnet håller sig till reglerna – *Vad tror du skulle hända om du inte gjorde som de säger?*

Om barnet inte håller sig till reglerna – *Vet någon om att du inte gör som de säger?*

Om ja – Vem/vilka vet det? Vad hände när de fick veta det?

2.2 Får du använda din mobiltelefon och internet som du vill? Får du till exempel ha dina lösenord för dig själv?

Möjliga följdfrågor:

Om inte – Berätta mer om det. Vad är det du inte får göra?

Vem är det som bestämmer det? Säger han/hon/de varför det är så?

Hur känns det för dig? Vad tycker du om det?

Gör du som han/hon/de säger?

Om barnet håller sig till *Vad tror du skulle hända om du inte gjorde som de säger?*

Om barnet inte håller sig till reglerna – *Vet någon om att du inte gör som de säger?*

Om ja – Vem/vilka vet det? Vad hände när de fick veta det?

2.3 Får du läsa meddelanden eller brev till dig själv utan att någon annan läser dem?

Möjliga följdfrågor:

Om det är så – får du alltid göra det? Kan du ta emot meddelanden som bara är till dig och som ingen annan läser?

Om det inte är så – Vem bestämmer att det ska vara så? Säger han/hon/de varför det ska vara så?

Hur känns det för dig? Vad tycker du om det?

Gör du som han/hon/de säger?

Om barnet håller sig till reglerna – *Vad tror du skulle hända om du inte gjorde som de säger?*

Om barnet inte håller sig till reglerna – *Vet någon om att du inte gör som de säger?*

Om ja – Vem/vilka vet det? Vad hände när de fick veta det?

2.4 Måste du hålla koll på vad någon annan i din familj eller omgivning gör?

Möjliga följdfrågor:

Vem ska du hålla koll på?

Ska du till exempel kolla vem han eller hon träffar eller vad han eller hon har på sig?

Vem är det som bestämmer det? Säger han/hon/de varför det är så?

Hur känns det för dig? Vad tycker du om det?

Gör du som han/hon/de säger?

Om barnet håller sig till reglerna – *Vad tror du skulle hända om du inte gjorde som de säger?*

Om barnet inte håller sig till reglerna – *Vet någon om att du inte gör som de säger?*

Om ja – vem/vilka vet det? Vad hände när de fick veta det?

2.5 Får du vara ute själv när du vill, till exempel gå hem från skolan själv?

Möjliga följdfrågor:

Om inte – Berätta mer om det. Får du aldrig vara ute själv?

Vem är det som bestämmer det?

Säger han/hon/de varför det är så?

Hur känns det för dig? Vad tycker du om det?

Gör du som han/hon/de säger?

Om barnet håller sig till reglerna – *Vad tror du skulle hända om du inte gjorde som de säger?*

Om barnet inte håller sig till reglerna – *Vet någon om att du inte gör som de säger?*

Om ja – Vem/vilka vet det? Vad hände när de fick veta det?

2.6 Får du göra vad du vill på fritiden?

Möjliga följdfrågor:

Om inte – Berätta mer om det. Vad är det du inte får göra?

Vem är det som bestämmer det? Säger han/hon/de varför det är så?

Hur känns det för dig? Vad tycker du om det?

Gör du som han/hon/de säger?

Om barnet håller sig till reglerna – *Vad tror du skulle hända om du inte gjorde som de säger?*

Om barnet inte håller sig till reglerna – *Vet någon om att du inte gör som de säger?*

Om ja – Vem/vilka vet det? Vad hände när de fick veta det?

2.7 Får du träffa vem du vill?

Möjliga följdfrågor:

Om inte – Berätta mer om det. Vem får du inte träffa?

Vem är det som bestämmer det? Säger han/hon/de varför det är så?

Hur känns det för dig? Vad tycker du om det?

Gör du som han/hon/de säger?

Om barnet håller sig till reglerna – *Vad tror du skulle hända om du inte gjorde som de säger?*

Om barnet inte håller sig till reglerna – *Vet någon om att du inte gör som de säger?*

Om ja – Vem/vilka vet det? Vad hände när de fick veta det?

2.8 Får du bli kär och/eller vara ihop med någon?

(Beroende på barnets ålder och vilka svar barnet ger kan det bli aktuellt att fråga om det är ok att ha sex innan man är gift)

Möjliga följdfrågor:

Om inte – Berätta mer om det. Får du inte alls vara ihop med någon? Eller ska du vara ihop med en viss person?

Om hen får vara ihop med någon – *Finns det begränsningar?*
Får du bli kär i någon av samma kön? Får du vara ihop med någon som har en annan religion än dina föräldrar?

Vem är det som bestämmer det? Säger han/hon/de varför det är så?

Hur känns det för dig? Vad tycker du om det?

Gör du som han/hon/de säger?
Om barnet håller sig till reglerna – *Vad tror du skulle hända om du inte gjorde som de säger?*

Om barnet inte håller sig till reglerna – *Vet någon om att du inte gör som de säger?*

Om ja – Vem/vilka vet det? Vad hände när de fick veta det?

2.9 Nu har vi pratat en del om vad du FÅR och INTE FÅR göra just nu. Och nu vill jag fråga vad du får välja eller bestämma om själv:

Möjliga frågor:

Får (fick) du själv välja gymnasium?

Tror du att du får bo själv när du blir vuxen? Att du till exempel får flytta till en annan stad och plugga?

Får du välja om du vill gifta dig och i så fall med vem?

Finns det andra saker som du inte får bestämma om själv?

Vem är det som bestämmer det? Säger han/hon varför det är så?

Hur känns det för dig? Vad tycker du om det?

Gör du som han/hon/de säger?

Om barnet håller sig till reglerna – *Vad tror du skulle hända om du inte gjorde som de säger?*

Om barnet inte håller sig till reglerna – *Vet någon om att du inte gör som de säger?*

Om ja – Vem/vilka vet det? Vad hände när de fick veta det?

2. 10 Frågor för att fånga upp det som inte nämns i frågorna ovan och för att få med barnens upplevelse av situationen:

När det gäller vad du får och inte får göra, är det något annat som du har tänkt på, som vi inte har frågat om?

Om allt vi har pratat om nu – Vad tycker du är viktigast eller jobbigast för dig? (Bara om barnet har svarat jakande på någon av frågorna)

Sammanställning om begränsningar, barnets agerande och påföljder

Sammanställningen görs i en paus i samtalet eller efter mötet med barnet, i enrum eller tillsammans med en kollega. Prata gärna om sammanställningen med barnet på nästa möte eller efter pausen. Fråga om hen känner igen sig i den eller vill klargöra/tillägga något. Läs mer om sammanställningen i manualen.

3. Nätverket och familjens bakgrund

Nätverkskarta

Anvisningar för hur du fyller i nätverkskartan finns i manualen.

Familjens bakgrund

Tabellen med frågorna om familjens bakgrund finns också i formuläret som barnet kan fylla i själv.

Inled exempelvis så här:

Här kommer några frågor om din familj.

Slutna frågor om familjens bakgrund

Händer det/har det hänt i din familj eller släkt …	**Nej**	**Ja**	**Vet inte**	**Vem/Vilka**
att din familj känt ett tryck från omgivningen att man ska bete sig på ett visst sätt så att det inte uppstår rykten?	☐	☐	☐	☐
att man inte får välja själv om man vill gifta sig, eller vem man ska gifta sig med?	☐	☐	☐	☐
att någon som inte gjorde som familjen ville skickades utomlands en tid?	☐	☐	☐	☐
att någon som inte gjorde som familjen ville inte längre får tillhöra familjen?	☐	☐	☐	☐
att någon som inte gjorde som familjen ville har försvunnit, skadats eller har mördats?	☐	☐	☐	☐
att dina föräldrar har gjort varandra illa, t.ex. har slagit eller sparkat den andre?	☐	☐	☐	☐

Följdfrågor och öppna frågor

3.1 Om det framkommer att familjen har regler om att man inte får välja vem man vill gifta sig med, och att det har hänt att någon har blivit skickad utomlands, blivit isolerad eller till och med har ”försvunnit” för att hen inte hållit sig till reglerna:

Du sa att någon som inte höll sig till reglerna … (har skickats utomlands, har isolerats, har försvunnit). – Pratar ni i din familj om det?

Är du orolig för att du själv ska bli bortgift eller bli skickad utomlands mot din vilja? Är du orolig för att något ännu värre kan hända dig?

3.2 Är det viktigt för din familj vad andra tycker om er? Är ni oroliga för att ni ska få ett dåligt rykte? Pratar din familj ibland om familjens heder? Är hedern viktig?

3.3 Vem eller vilka umgås din familj med? Tycker de likadant som din familj om vad barn får göra eller inte får göra? Om hur man ska vara en bra flicka/pojke?

3.4 Om barnet har svarat jakande på att föräldrarna har gjort varandra illa:

Du sa att dina föräldrar har gjort varandra illa. – Kan du berätta mer om vad som hände då?

3.5 Frågan ställs för att fånga upp det som inte nämns i frågorna ovan och för att få med barnens upplevelse av situationen:

Om det som vi har pratat om – Vad tycker du är viktigast eller jobbigast för dig?

När det gäller din familj – Är det något som du har tänkt på men som jag inte har frågat dig om?

Sammanställning om familjens bakgrund

Sammanställningen görs i en paus i samtalet eller efter mötet med barnet, i enrum eller tillsammans med en kollega. Prata gärna om sammanställningen med barnet på nästa möte eller efter pausen och fråga om hen känner igen sig i den eller vill klargöra/tillägga något. Läs mer om sammanställningen i manualen.

4. Kränkningar och hot

Inför samtalet

Nedan följer slutna frågor om kränkningar och hot, som sedan kan följas upp med öppna frågor för att få en tydligare bild av situationen. Det kan till exempel vara så att en viss incident verkar hända påtagligt ofta eller att barnet reagerar på något som tycks vara särskilt jobbigt för barnet.

Skriv tydligt i början vilken fråga som följdfrågan gäller, så att det blir lättare att komma tillbaka till svaren när du ska sammanfatta barnets situation och bedöma svaren. Tabellen nedan finns också i formuläret som barnet kan fylla i själv.

Frågorna avser det senaste halvåret.

Inled exempelvis så här:

Nu kommer jag att fråga dig om hot och kränkningar. Jag förstår att det kan vara svårt för dig att komma ihåg vad som har hänt, så svara bara så gott du kan. En del av frågorna stämmer kanske bra in på dig och din familj men en del kanske inte stämmer alls. Var inte rädd för att svara fel. Det finns inget rätt svar och heller inte något fel svar, det finns bara dina svar.

Slutna frågor om kränkningar och hot

Har någon i din familj/släkt	Nej	Någon gång	Flera gånger	Ofta	Vet inte	Om ja: Vem/Vilka
Kallat dig för något som du inte tycker om?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fått dig att känna dig dum eller mindre värd?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hindrat dig från att prata?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hindrat dig från att äta eller sova?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Låst in dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Låst ute dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kastat eller förstört dina saker?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har någon i din familj/släkt	Nej	Någon gång	Flera gånger	Ofta	Vet inte	Om ja: Vem/Vilka
Hotat dig med blickar eller gester?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anklagat dig för att ha ett dåligt rykte?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anklagat dig för att skada din familj?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skrikit åt dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hotat att straffa dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hotat att skada en vän eller en pojk- eller flickvän?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hotat att berätta saker om dig för andra som du inte vill att andra ska få veta?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hotat att skicka dig utomlands?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uppmanat dig att skada dig själv eller ta ditt liv?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Berättat för dig vad andra i familjen, som inte har hållit sig till vissa regler, har råkat ut för?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Låtsats som om du inte finns?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vägrat att prata med dig, äta med dig eller vara i din närhet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sagt åt dig att ”du är inte min dotter/son, syster/bror längre”?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Följdfrågor

4.1 Om ja-svar på någon av de tre sista frågorna i tabellen:

Kan du berätta lite mer om hur det var? Den eller de som gjorde så mot dig – Har den/de berättat om det och visat det för andra? Eller händer sådant mest när ni är själva/inom familjen?

4.2 *Du sa att – kan du berätta mer om det? (koppla tillbaka till svaren i tabellen, speciellt om barnet reagerade särskilt på en viss fråga/några frågor)*

4.3 Frågan ställs för att fånga upp det som kan ha missats i de slutna frågorna och för att få med barnens upplevelse av situationen:

Om det som vi har pratat om – Vad tycker du är viktigast eller jobbigast för dig?

När det gäller att någon har kränkt eller hotat dig, har du tänkt på något mer som jag inte har frågat dig om?

Sammanställning om kränkningar och hot

Sammanställningen görs i en paus i samtalet eller efter mötet med barnet, i enrum eller tillsammans med en kollega. Prata gärna om sammanställningen med barnet på nästa möte eller efter pausen och fråga om hen känner igen sig i den eller vill klargöra/tillägga något. Läs mer om sammanställningen i manualen.

5. Fysiskt våld och frågor om den eller de som utövar våld

Inför samtalet om fysiskt våld

Nedan följer slutna frågor om fysiskt våld (och några enstaka om sexuellt våld) som sedan kan följas upp med öppna frågor för att få en tydligare bild av situationen. Det kan till exempel vara så att något tycks hända påtagligt ofta eller att barnet reagerar på något som tycks vara särskilt jobbigt för barnet.

Skriv tydligt i början vad följdfrågan gäller så att det blir lättare att komma tillbaka till svaren inför sammanställningen. Efter frågorna om fysiskt våld följer några frågor som mer direkt handlar om den eller de som utövar våldet.

Tänk på att frågorna om fysiskt våld, och speciellt sexuellt våld, kan vara väldigt påfrestande för barn att tala om – även om de inte har upplevt eller bevittnat det själva. Avsluta inte med dessa frågor om det inte finns tid att fånga upp barnets reaktioner. Var tydlig med att ni ska tala om det här i lugn och ro och att ni kan ta pauser när som helst.

Tabellen nedan finns också i formuläret som barnet kan fylla i själv. Tänk på att dessa frågor kan framkalla starka känslor. Överväg därför en extra gång om barnet ska fylla i frågorna själv eller om ni ska fylla i dem gemensamma.

Frågorna avser det senaste halvåret.

Inled exempelvis så här:

Nu kommer jag att fråga om fysiskt våld och om sexuellt våld. Frågorna är konkreta och direkta eftersom vi vet att det kan vara svårt att komma ihåg vad som har hänt eller att veta vad vi menar med våld.

Frågorna stämmer kanske väldigt bra in på dig och din familj eller så stämmer de inte alls. Det finns inga rätta svar på frågorna och det finns inga fel svar heller. Det finns bara dina svar.

Jag förstår att det kan kännas jobbigt att besvara de här frågorna. Vi går igenom dem i lugn och ro och sen kan vi prata mer när vi har gått igenom alla frågorna. Och vi kan ta en paus när helst, säg bara till när du vill göra det.

Slutna frågor om fysiskt våld

Har någon i din familj/släkt	Nej	Någon gång	Flera gånger	Ofta	Vet inte	Om ja: Vem/vilka
Knuffat dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hållit fast dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skakat dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spottat på dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kastat saker på dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vridit om din arm?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nypt eller rivit dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dragit dig i håret?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klippt dig eller rakat av ditt hår mot din vilja?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Slagit dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Slagit dig med ett föremål, t.ex. en sopborste eller en toffel?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sparkat dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tagit stryptag på dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bundit fast dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bränt dig, t.ex. med en cigarett eller med hett vatten?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skurit eller stuckit dig med kniv eller ett	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har någon i din familj/släkt	Nej	Någon gång	Flera gånger	Ofta	Vet inte	Om ja: Vem/vilka
annat vasst föremål?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gett dig blåmärken eller sår?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gett dig skador som gjorde att du måste till läkare eller sjukhus?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tvingat dig att bevisa att du är oskuld (t.ex. genom en undersökning)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tvingat dig till sexuella handlingar, t. ex. tagit på dig på ett sexuellt sätt som du inte ville, eller tvingat dig att ha sex?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Försökt att döda dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Följdfrågor och öppna frågor

Följdfrågor

5.1 Du sa att_____ – kan du berätta mer om det?
Eventuellt: *Har det hänt oftare den senaste tiden? Eller mindre ofta? Eller har det inte förändrats alls?*

5.2 Av det som jag har frågat dig om fysiskt våld – Är du rädd för att något av det ska hända dig i framtiden? Vad i så fall?

5.3 Har någon gjort dig illa i underlivet (klippt eller skurit dig, det som kallas omskärelse eller könsstympning)?

5.4 Fråga för att fånga upp det som inte nämns i frågorna ovan och för att få med barnets upplevelse av situationen:

När det gäller att någon har utsatt dig för våld, som att ha slagit dig eller ha sparkat dig – Har du tänkt på något mer, som jag inte har frågat om?

Av det som vi har pratat om – Vad tycker du är viktigast eller jobbigast för dig?

Våldsutövaren/våldsutövarna

Inför samtalet om våldsutövaren/våldsutövarna

Nedan följer slutna frågor om den eller de som utövar våld mot barnet. Frågorna följs upp med en öppen fråga för att säkerställa att man inte missar någonting kring ämnet.

Frågor om våldsutövarna kan vara svåra att svara på för barnet av flera skäl. Dels kan det vara så att barnet inte känner till detta om våldsutövaren eller våldsutövarna, dels är det ofta flera som utövar våld, så man behöver hålla reda på olika personer. Dessutom kan det vara så att barnet inte vill berätta om stigmatiserande situationer/tillstånd i en närståendes liv, som till exempel alkoholmissbruk.

Det är bra att ha detta i åtanke när ni pratar om frågorna, och det är ingen fara om barnet svarar ”vet inte” många gånger här. Om ni vill prata mer direkt om vissa personer kan ni gå tillbaka till nätverkskartan och titta på personer som ni identifierade där. Det kan hjälpa barnet att sortera informationen.

Inled exempelvis så här:

Nu kommer jag att fråga dig om den eller de som är våldsamma mot dig. Det kan ju vara så att du inte vet svaret på vissa frågor. I så fall säger du bara det.

Slutna frågor om den eller de som utövar våldet

Har den eller de som utövar våld mot dig eller som du är rädd för…	**Nej**	**Ja**	**Vet inte**	**Vem?**
Problem med alkohol eller droger?	☐	☐	☐	☐
Psykiska problem, som att han/hon är väldigt ledsen under en lång tid utan att man förstår varför?	☐	☐	☐	☐
Tillgång till vapen?	☐	☐	☐	☐
Kontakt med kriminella gäng eller är medlem i ett gäng?	☐	☐	☐	☐

Följdfrågor

5.5 Frågor för att fånga upp det som inte nämns i frågorna ovan och för att få med barnens upplevelse av situationen:

När det gäller den eller de som utsätter dig för våld eller som du är rädd för – Har du tänkt på något som jag inte har frågat om?

Av det som vi har pratat om – Vad tycker du är viktigast eller jobbigast för dig?

Sammanställning om fysiskt våld och våldsutövare

Sammanställningen görs i en paus i samtalet eller efter mötet med barnet, i enrum eller tillsammans med en kollega. Prata gärna om sammanställningen med barnet på nästa möte eller efter pausen och fråga då om hen känner igen sig i den eller vill klargöra/tillägga något. Läs mer om sammanställningen i manualen.

Bedöma risk för (fortsatt) utsatthet av hedersrelaterat våld och förtryck

Heva – frågeformuläret ska användas tillsammans med Heva – manualen. I manualen hittar du anvisningar om hur du ska agera i samband med samtalet generellt, hur du ska ställa frågorna och hur du ska sammanställa och tolka svaren. Den del som särskilt rör frågeformuläret är *Del 2: Anvisningar till Heva – frågeformuläret*.

Barnets mående

Begränsningar, barnets agerande och påföljder

Nätverk och familjens bakgrund

Kränkningar och hot

Fysiskt våld och våldsutövarna

Sammanfattning av Bedömningen: Tre möjliga scenarier

Scenarier är en form av sammanfattning av bedömningen av risk för (fortsatt) våldsutsatthet för de olika områdena. Här sammanställs den stora mängden av informationen i olika scenarier för att få en bättre överblick och för att ha ett mer sammanhållet underlag för beslut om eventuell insats.

Scenarierna fylls i som sista steg när du har gått igenom hela frågeformuläret med barnet, har sammanfattat svaren och bedömt svaren för varje område gällande risk för (fortsatt) utsatthet. Scenarierna ska ge en bild av hur utsattheten skulle kunna utvecklas enligt din bedömning, givet hens nuvarande situation. Om du har annan information om barnet som hämtats in utanför genomgången av frågorna kan den med fördel inkluderas här. Scenarierna ska hjälpa dig att välja rätt insats för barnet och/eller familjen.

	Scenario 1	**Scenario 2**	**Scenario 3**
Typ av utsatthet Här ska en situation som barnet befinner sig och/eller kan riskera att hamna i beskrivas. Exempelvis att barnet riskerar att utsättas för någon form av (fortsatt) psykiskt eller fysiskt våld, eller för barnäktenskap eller bortförande.			
Vilka områden från frågeformuläret och/eller vilka andra uppgifter bygger detta scenario på?			

	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3
Inom vilken tidsram förväntas scenariot inträffa? Inom den kommande veckan eller månaden? Eller är det en pågående situation där utsattheten förväntas bli mer långvarig?			
Hur sannolikt verkar detta scenario? Låg, mellan eller hög sannolikhet?			
Vilken/vilka insatser eller åtgärder skulle kunna stödja barnet i, eller skydda barnet från, detta scenario?			

	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3
Hur skulle scenariot kunna förändras genom insatsen/åtgärden? **(Vilka risker skulle kunna minska och på vilket sätt, men också: vilka nya risker kan insatsen/åtgärden föra med sig?)**			